

PRÁVNÁ ÚPRAVA SPOLOČENSKEJ ZODPOVEDNOSTI PODNIKU

Karol Čarnogurský, Ján Bartánus, Ľubica Černá

ÚVOD

Predkladaný príspevok je zameraný na tému spoločenskej zodpovednosti podniku, ktorú je možné identifikovať aj ako spôsob využívania zdrojov, získavania trhov a zarábania peňazí. Taktiež sa týka zamestnancov, do akej miery sa organizácia zameriava na plnenie noriem, ako vážne berie ohľad na životné prostredie. V praxi často vidíme bezohľadnosť v podnikaní, v mnohých organizáciách nikto nemôže pochybovať o tom, že najdôležitejším úsilím je dosahovanie zisku. Ak organizácia chce podnikáť vo férovom a etickom prostredí, tak sa sama musí správať eticky a musí ísť príkladom, čo si vyžaduje trpezlivosť a vytrvalosť, ale predovšetkým dodržiavanie práva a právnych noriem. V súčasnosti obsahuje Slovenský právny poriadok rad normatívnych právnych režimov, ktoré viac alebo menej upravujú jednotlivé aspekty spoločenskej zodpovednosti podniku. Súčasná právna úprava de lege lata sa vyznačuje roztrieštenosťou a nejednotnosťou právnych foriem i právnych vzťahov. Nezanedbateľný význam v tejto oblasti možno pripísať viacerým medzinárodným organizáciám, ktoré rámcovo upravujú spoločenskú zodpovednosť podniku napríklad aj tým, že vydávajú rôzne dokumenty odporúčacieho charakteru, ktoré majú veľký vplyv nielen na ekonomickú, sociálnu a environmentálnu oblasť, ale aj na základné ľudské práva. [9]

1 SPOLOČENSKÁ ZODPOVEDNOSŤ PODNIKU

Jednotná definícia pojmu **spoločensky zodpovedné podnikanie** (*angl. Corporate Social Responsibility – CSR*) nie je jasne vymedzená. Jeho prekladanie sa predovšetkým chápe ako smerovanie k etickým princípom, ktoré by firmy mali dodržiavať v podnikaní. [5]

Teória i prax ponúkajú viacero možností interpretácie, pričom poskytujú priestor na jeho

využitie. Definície spoločensky zodpovedného podnikania sa opierajú o všeobecné etické princípy a vyznačujú sa spoločnými charakteristikami, akými sú: univerzálnosť, zdôrazňovanie dobrovoľnosti, zameriavanie sa na aktívnu spoluprácu záujmovými skupinami, vyjadrenie záväzku prispievať k rozvoju kvality života, zdôraznenie rozvoja, nie iba rastu a pomenovanie troch oblastí, v ktorých sa zodpovedné podnikanie konkrétne prejavuje. Pochopenie „nástupu“ spoločensky zodpovedného podnikania si vyžaduje pochopiť sily, ktoré ho poháňajú: globalizácia, integrácia globálnej ekonomiky, zdemokratizovanie kapitálových trhov, kultúrne zmeny, zmeny v podnikaní avo výrobe, zvýšenie požiadaviek spotrebiteľov, zmena kvality života. [6]

Vychádza z myšlienky podnikáť tak, aby z procesov a výsledkov podnikania mal prospech široký okruh ľudí. Spoločensky zodpovedné organizácie sa snažia neinvestovať za hranice únosného rizika, nespolupracovať s pochybnými partnermi a plniť si včas svoje záväzky. Správajú sa tak, aby boli úspešné, rozvíjali sa, získavali nových zákazníkov a zarábali peniaze svojim majiteľom. Spoločensky zodpovedný prístup sa zaradil medzi kritériá posudzovania organizácií a ich hodnoty. Nejde len o otázku imidžu, ale ide stále viac o ekonomickú nutnosť, ktorá má priamy vplyv na výsledok organizácie a stáva sa jeho konkurenčnou výhodou. CSR ovplyvňuje rozhodovanie investorov, obchodných partnerov, zákazníkov a dotvára celkový dojem, aký si o organizácii vytvára široká verejnosť. [7]

Združenie Business Leaders Forum hovorí, že CSR je *dobrovoľný záväzok firiem správať sa v rámci svojho fungovania zodpovedne k prostrediu a spoločnosti, v ktorej podnikajú*. [1] Medzinárodná organizácia Business for Social Responsibility, označuje správanie podnikateľských subjektov nielen nad rámec zákonných, ale i etických, komerčných a spoločenských očakávaní. CSR je

kontinuálny záväzok podnikov správať sa eticky, prispievať k trvalo udržateľnému ekonomickému rozvoju, a zároveň prispievať k zlepšovaniu kvality života zamestnancov, ich rodín, rovnako ako lokálnej komunity a spoločnosti ako celku.“ [2]

Spoločensky zodpovedné podnikanie tvoria tri sféry (princíp *Tripple-bottom Line*), ktoré spoločensky zodpovedná firma plne rešpektuje: **sociálna, ekonomická, a environmentálna.**

V **sociálnej sfére** sa zodpovedné podnikanie prejavuje sledovaním a minimalizovaním negatívnych dôsledkov aktivít podniku na konkrétny sociálny systém. Jedná sa predovšetkým o starostlivosť, zdravie a bezpečnosť zamestnancov, dodržiavanie pracovných štandardov, rozvoj ľudského kapitálu, zamestnávanie minoritných a ohrozených skupín obyvateľstva, sponzorstvo a dobrovoľníctvo, firemná filantropia a dobrovoľníctvo, zamestnanecká politika, ochrana a dodržiavanie ľudských práv, work-life balance (vyvažovanie osobného a pracovného života zamestnancov). [8]

V **ekonomickej sfére** sa zameriava na analyzovanie a zlepšovanie procesov, ktorými podnik prispieva k rozvoju ekonomického prostredia a snaha minimalizácie prípadných negatívnych činností v tejto sfére. V *ekonomickej oblasti sa od firmy očakáva transparentné podnikanie a vytváranie pozitívnych vzťahov s investormi, zákazníkmi a obchodnými partnermi. Sledujú dopad ekonomiky na lokálnej, národnej a globálnej úrovni, napríklad prostredníctvom rozvoja zamestnanosti alebo boja proti korupcii.* [1]

Environmentálna sféra zodpovedného podnikania monitoruje a eliminuje negatívne vplyvy organizácie na životné prostredie. Snaha podniku, ktorý sa pokúsi minimalizovať negatívny dopad na životné prostredie môže priniesť nové obchodné príležitosti. Podnik aktívny v environmentálnej oblasti má možnosť uchádzať sa o tendre veľkých korporácií a verejnej správy alebo získať zákazníkov z radov ekologicky uvedomelých spotrebiteľov. Ekologický spôsob podnikania tiež prináša úspory. Šetrné využitie energie, prevencia

znečisťovania, minimalizácia odpadu a recyklácia, môžu priniesť podniku zefektívnenie činností, značné zníženie nákladov a výhody. [12]

V praxi je spoločensky zodpovedné podnikanie hodnotené viacerými normami a štandardmi. Medzi najdôležitejšie patria:

- **OECD Guidelines for Multinational Enterprises**

Táto smernica pre nadnárodné spoločnosti obsahuje súbor pravidiel a doporučení, ktoré sa týkajú zodpovedného správania nadnárodných spoločností. Komisia tu navrhuje, aby firmy stanovili svoju stratégiu na pravidlách: uznania dobrovoľného charakteru, transparentnosti a dôveryhodnosti. Je potrebné sústrediť sa na činnosti, ktoré tvoria pridanú hodnotu a brať ohľad na životné prostredie.

- **Global Reporting Initiative (GRI)**

Táto nezávislá medzinárodná organizácia sa označuje za tzv. priekupníka CSR so záväzkom neustáleho zlepšovania a používania jednotných systémov CSR po celom svete. Stanovuje zásady a indikátory, ktoré môžu organizácie na celom svete využívať na meranie ich spoločensky zodpovednej výkonnosti. Vytvorila jeden z najrozšírenejších štandardov reportingu spoločenskej zodpovednosti: Sustainable Reporting Guidelines.

- **GoodCorporation**

Organizácia praktizuje nezávislé a dôverné posudzovanie etických postupov riadenia. Zaisťuje pravidelné audity, ktoré potvrdzujú funkčnosť celého systému. Daný štandard je navrhnutý tak, aby spĺňal potreby všetkých organizácií. Napríklad v oblasti mimovládnych neziskových organizácií je možné zameniť akcionárov za darcov tak, aby sa čo najlepšie identifikoval stakeholders. [8]

1.1 CSR V EURÓPE A USA

V priebehu posledných dvoch desaťročí sa Európske podniky a vládne systémy sa stotožnili s politikou CSR a podnikli potrebné

kroky na jej prevzatie do svojej kultúry. V polovici 90-tych rokov kládla Európska Únia dôraz na CSR prostredníctvom podnikateľskej etiky a vládnej moci. EU ukázala svoje dominantné postavenie, medzinárodnou konferenciou, ktorá sa zaoberala najlepšimi praktikami CSR. Výsledkom tejto konferencie bolo šírenie EU *Green Paper* (Zelená kniha), ktorý tvoril Európsky rámec CSR a dosadenie Európskych komisárov, ktorí budú viesť snahu o CSR. Tento progresívny posun v EU týkajúci sa trochu spomalil, keď Európska Komisia vydala *White Paper* (Biela kniha, 2002), ktorý by mal zaviesť povinné meradlá pre členské štáty a ich spoločnosti na dodržiavanie špecifických smerníc. Podľa *White Paper* by spoločnosti mali ročne vydávať správu o ich spoločenskej a environmentálnej výkonnosti, uvádzal povinné sociálne označovanie produktov, a ustanovil za záväzné pre penzijné fondy, aby zverejňovali svoju investičnú politiku. Európania sú však stále rozdelení pokiaľ ide o vládnú reguláciu CSR. Európska Komisia uvádza, že plne spoločensky zodpovedné spoločnosti by mali byť k dispozícii postup preintegráciu spoločenských, ekologických, etických a ľudských práv do svojich obchodných operácií a hlavných stratégií v úzkej spolupráci so svojimi stakeholdermi. Účelom je podporiť pozitívne vplyvy (prostredníctvom inovácií nových produktov a služieb prospešných pre spoločnosť a podniky samotné) a zároveň minimalizovať a predchádzať negatívnym vplyvom. [4]

Niektoré medzinárodné organizácie ako Organizácia spojených národov či Medzinárodná pracovná organizácia (*International Labour Organization*) sa snažia podporovať existenciu dialógu a povzbudzujú koncept zodpovednosti ako u ziskového sektoru, tak aj u štátnych zariadení na rôznych úrovniach, pričom najväčším objektom záujmu sú medzinárodné korporácie. Najpočetnejšie združenie spájajúce cez 6000 právnických osôb pod vlajkou Spoločensky zodpovedného podnikania je pri Organizácii spojených národov. Podľa dohody UN Global Compact sa tu združujú firmy, ktoré sa snažia zlepšovať prax v štyroch oblastiach, ktoré pomáhajú vytvárať globalizáciu férovejšiu a inkluzívnejšiu:

oblasť ľudských práv, pracovné štandardy, ochrana prírody a boj proti korupcii. [2]

Viacere rozdiely v chápaní európskeho a amerického prístupu sa najviac prejavujú v právach zamestnancov, ochrane životného prostredia a vo vzdelávaní. [9]

Na príkladoch je vidieť dôležitý fakt, že veľa činností firiem, ktoré sú vnímané americkým prístupom ako spoločensky zodpovedné podnikanie, znamenajú v európskom ponímaní dodržiavanie legislatívnych opatrení, nakoľko takéto správanie je zakotvené už v zákonoch. V Európe prevažuje názor, že úlohou štátu je zabezpečiť, aby boli dodržané prijaté pravidlá, v americkom ponímaní sú však vládne pravidlá považované za zasahovanie do slobody podnikov. V európskom ponímaní sa dodržiavanie právnych noriem považuje za základ CSR. Vo všeobecnosti možno dôjsť k záveru, že politika CSR v európskych firmách v mnohých otázkach súvisiacich so zamestnaním absentuje len z toho dôvodu, že inštitucionálny rámec ekonomiky, najmä formálnych, povinných a kodifikovaných pravidiel alebo zákonov vymedzuje zodpovednosť korporácií a ďalších sociálnych aktérov s ohľadom na konkrétne sociálne problémy. CSR ako dobrovoľná firemná politika sa v Európe nejaví ako nevyhnutná, pretože tieto problémy nie sú ponechané iba na uváženie podnikov, ale sú súčasťou legislatívy.

V Európskej únii sa darí vytvárať prostredie podporujúce iniciatívy CSR, čo prináša výsledky. Dôležitým východiskovým bodom jednotlivých štátov EÚ je dodržiavanie existujúceho právneho rámca, na ktorom sa dá predpokladať spĺňanie očakávaní presahujúcich legislatívnu líniu. Z toho vychádza kľúčová úloha štátu v zabezpečení prostredia, v ktorom sú všetky tieto politiky podporované, povzbudzované a môžu ľahko fungovať, pričom implicitná definícia obsahuje pohľad na štát ako zodpovedného aktéra. Priestor na ľahké fungovanie CSR je tvorený efektívnym a fungujúcim právnym štátom a jeho zložkami, pričom kľúčovú úlohu zohráva vymáhateľnosť práva, zamedzovanie korupčného jednania, stimuly na organizovanie záujmov zamestnávajúcich a zamestnaných a v

neposlednom rade celkový stav presadzovania ľudských práv v jednotlivých krajinách. [4]

2 PRÁVNA ÚPRAVA CSR V SR

Predstavitelia firiem v Slovenskej republike vnímajú niektoré aspekty spoločensky zodpovedného podnikania obdobne ako v Českej republike. Rovnako ako v Čechách aj na Slovensku dominuje interná dimenzia spoločensky zodpovedného podnikania. Slovenské firmy sú však náchylnejšie pozerat' sa na spoločenskú zodpovednosť prostredníctvom legislatívnych opatrení. Aktivity CSR sa v súčasnosti v slovenských firmách implementujú v rámci toho, čo je stanovené legislatívou v oblasti pracovného práva. Predstavitelia firiem zároveň deklarujú požiadavku na vládu, zlepšiť legislatívny rámec vymedzujúci CSR.

Vzťah podnikania a zodpovednosti vo vnútroštátnej právnej úprave podmieňuje najmä Ústava Slovenskej republiky (č. 460/1992 Zb.), ktorá tvorí ústavný rámec pre pôsobenie podnikateľských subjektov v sociálnej sfére, pričom pre úvahy de lege ferenda sú základom príslušné relevantné ústavnoprávne inštitúty:

- v Čl. 2 ods. 2 sa ustanovuje, že štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobe, ktorý ustanoví zákon; v odseku 3 citovaného článku sa ustanovuje ústavný princíp, že každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá,
- právnu relevanciu pri podnikaní v oblasti kúpeľníctva a zdravotníctva majú ustanovenia Čl. 4, podľa ktorých nerastné bohatstvo, jaskyne, podzemné vody, prírodné liečivé zdroje a vodné toky sú vo vlastníctve Slovenskej republiky,
- podľa Čl. 20 ods. 2 zákon ustanoví, ktorý ďalší majetok, okrem majetku uvedeného v Čl. 4 tejto Ústavy, nevyhnutný na zabezpečovanie potrieb spoločnosti, rozvoja národného hospodárstva a verejného záujmu, môže byť iba vo vlastníctve štátu, obce alebo určených

právnických osôb. Zákon tiež môže ustanoviť, že určité veci môžu byť iba vo vlastníctve občanov alebo právnických osôb so sídlom v Slovenskej republike,

- Čl. 20 ods. 3 ustanovuje, že vlastníctvo zaväzuje. Nemožno ho zneužiť na ujmu práv iných alebo v rozpore so všeobecnými záujmami chránenými zákonom. Výkon vlastníckeho práva nesmie poškodzovať ľudské zdravie, prírodu, kultúrne pamiatky a životné prostredie nad mieru ustanovenú zákonom,
- v Čl. 29 sa ustanovuje združovacie právo; právo slobodne sa združovať sa zaručuje. Každý má právo spolu s inými sa združovať v spolkoch, spoločnostiach alebo iných združeniach, politické strany a politické hnutia, ako aj spolky, spoločnosti alebo iné združenia sú oddelené od štátu,
- v rámci právnej úpravy hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv sa zvyrazňuje najmä jednota hospodárskych práv a sociálnych práv. Podľa Čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky každý má právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť (zákon môže ustanoviť odchylnú úpravu práv uvedených v odseku 1 pre cudzincov),
- podľa Čl. 55 ods. 1 hospodárstvo Slovenskej republiky sa zakladá na princípoch sociálne a ekologicky orientovanej trhovej ekonomiky; podľa ods. 2 citovaného článku Slovenská republika chráni a podporuje hospodársku súťaž. Podrobnosti ustanoví zákon. [13]

Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník určuje jednoznačnú právnu zákonnú definíciu podnikania v § 2, podľa ktorého podnikaním sa rozumie sústavná činnosť vykonávaná samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku. Ako atribúty sociálneho podniku sa charakterizujú (mimo právnej regulácie) sociálna zodpovednosť, zameranie a ciele v sociálnej oblasti, reinvestovanie zisku pre záujmy miestnej komunity a dosahovanie

sociálních cieľov v zmysle sociálnej inklúzie a inkluzívnej spoločnosti.

Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov upravuje podmienky živnostenského podnikania a kontrolu nad ich dodržiavaním. Citovaný zákon definuje živnosť ako sústavnú činnosť, prevádzkovanú samostatne, vo vlastnom mene, na vlastnú zodpovednosť, za účelom dosiahnutia zisku a za podmienok ustanovených týmto zákonom. Zákon v § 3 určuje negatívnym spôsobom, čo nie je živnosťou.

Základnými všeobecne záväznými normatívnymi právnymi aktmi v oblasti CSR a sú predpisy pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia, najmä:

a) zákon č. 311/2001 Z.z. v znení neskorších predpisov zákonník práce,

b) zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení neskorších predpisov,

c) zákon č. 13/2002 Z. z. o podmienkach premeny niektorých rozpočtových organizácií a príspevkových organizácií na neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby (transformačný zákon) a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby v znení neskorších predpisov,

d) zákon č. 461/2003 o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov,

e) zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov atď.

f) zákon č. 250/2007 Z.z o ochrane spotrebiteľa

g) zákon č. 17/1992 Zb o životnom prostredí

Právny režim Spoločensky zodpovedného podnikania tvoria aj všeobecne záväzné normatívne právne akty z oblasti zdravotnej starostlivosti a ochrany verejného zdravia, predpisy finančného práva, obchodného práva, správneho práva, pracovného práva, predpisy o účtovníctve, o majetku obcí, o nadáciách, občianskych združeniach atď. Sociálne

podnikanie v oblasti služieb zamestnanosti reguluje zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

K sústave právnych prameňov podnikovej spoločenskej zodpovednosti tiež patria právne regulácie o štátnej pomoci, o združovaní občanov, o podpore regionálneho rozvoja, o nadáciách, o pomoci a podpore, poskytovanej z fondov Európskej únie, o neinvestičných fondoch a o neziskových organizáciách atď.

V aplikačnej praxi sa presadzujú pracovnoprávne inštitúty a aspekty podnikovej spoločenskej zodpovednosti v podnikovej sociálnej politike a v rámci personálnej praxe podniku, najmä v chápaní podnikovej sociálnej zodpovednosti „do vnútra“ podniku.

V oblasti sociálnej sféry spoločensky zodpovedného podnikania je obsiahnutých mnoho právnych predpisov, medzi ktoré patrí aj Zákonník práce, ktorý sa v jeho siedmej časti venuje starostlivosti o zamestnancov a sociálnej politike. Práve v tejto časti sú špecifikované všeobecne formulované body z Ústavy. Siedma časť zákonníka je rozdelená na viacero paragrafov, z ktorých každý rozoberá konkrétnu oblasť sociálnej politiky, starostlivosti o zamestnancov.

Ďalšie podmienky starostlivosti o zamestnancov zamestnávateľom upravujú ďalej dva právne predpisy a to Zákon o kolektívnom vyjednávaní a Zákon o sociálnom fonde. Zákon o kolektívnom vyjednávaní ustanovuje základné podmienky, na základe ktorých je možné vytvoriť doplňujúce predpisy pre danú organizáciu, podľa ktorej bude zamestnávateľ postupovať v rámci starostlivosti o zamestnancov, ochrane ich zdravia a bezpečnosti pri práci. Tieto predpisy sa následne stanú všeobecne záväznými popri Ústave a Zákonníku práce. Zákon o sociálnom fonde upravuje podmienky pre vytvorenie sociálneho fondu pre organizácie a následne uvádza, ako je možné ho čerpať a nakladať s ním. Aj tento zákon je dôležitým právnym predpisom v oblasti sociálnej sféry CSR upravujúcim starostlivosť o zamestnancov, keďže na jeho základe môže zamestnancom

pribudnúť ďalší benefit k základnému mzdovému ohodnoteniu ich práce. [10]

Počas výkonu práce by mala byť každému zamestnancovi zaručená bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci. *Všestranný rozvoj spoločnosti vyžaduje zaručiť ochranu bezpečnosti a zdravia zamestnancov v každom okamihu ich pracovných aktivít, zlepšovať pracovné podmienky, a preto sú základné riadiace, koordinačné a dozorné aktivity v tejto oblasti zabezpečené aj štátnymi orgánmi,* uvádza. [11]

Staněkove tvrdenie doplníme definíciou Dvořákovéj, ktorá píše, že *cieľom bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci je predchádzať škodám na živote, zdraví, majetku a prostredí v rámci pracovného systému. Škodou na živote a zdraví sa rozumie pracovný úraz alebo choroba z povolania.* [3]

Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci (ďalej len BOZP) sa na území Slovenskej republiky riadi viacerými právnymi predpismi, najmä však Smernicou Rady č.89/391/EHS o zavádzaní opatrení smerujúcich k zvyšovaniu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, Zákonikom práce a Zákonom o BOZP. č.124/2006 Zb.z. Smernica Európskej únie je nadradeným právnym predpisom a Zákon o BOZP s platnosťou na území v Slovenskej republike musí byť v súlade s týmto predpisom, preto pristúpime najskôr k analýze tohto právneho predpisu. Smernica Rady Európskej únie č.89/391/EHS „upravuje mimo iného povinnosti zamestnávateľov na úseku zisťovania a vyhodnocovania rizík ohrozujúcich zdravie osôb, práva zástupcov zamestnancov pre otázky BOZP, právo zamestnancov na informácie o rizikách, právo na vybavenie osobnými ochrannými prostriedkami, požiadavky na službu na úseku pracovno-lekárskejších služieb či zaistenie účasti zamestnancov pri riešení otázok BOZP.“ Táto smernica je doplnená ďalšími Smernicami Rady, ktoré upravujú konkrétne oblasti v rámci BOZP. Pre Slovenskú republiku sú však východiskové dva právne predpisy a to Zákoník práce a Zákon o BOZP, ktorý upravuje jednotlivé aspekty tejto problematiky. V Zákoníku práce je okrajovo spomenutá

Ochrana práce, konkrétne v Šiestej časti, v rozsahu §146 - §150. Podľa §146 „ochrana práce je systém opatrení vyplývajúcich z právnych predpisov, organizačných opatrení, technických opatrení, zdravotníckych opatrení a sociálnych opatrení zameraných na utváranie pracovných podmienok zaisťujúcich bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, zachovanie zdravia a pracovnej schopnosti zamestnanca. Ochrana práce je neoddeliteľnou súčasťou pracovnoprávných vzťahov.“ Zákoník práce vymedzuje predovšetkým všeobecnú pôsobnosť v ohľade BOZP a všeobecné povinnosti zamestnávateľa ale aj práva a povinnosti zamestnancov pri dodržiavaní BOZP. Konkrétne ustanovenia sú upravené v Zákone o BOZP. Zákon o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci č.124/2006 „ustanovuje všeobecné zásady prevencie a základné podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a na vylúčenie rizík a faktorov podmieňujúcich vznik pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce.“ Vymedzuje základné pojmy potrebné pre výklad tohto zákona ako napríklad zamestnávateľ, zamestnanec, osobitné skupiny zamestnancov, prevencia, nebezpečenstvo, ohrozenie, riziko a iné. [14]

Úvahy de lege ferenda o podnikovej spoločenskej zodpovednosti požadujú z vecného hľadiska riešiť systémové postavenie sociálne orientovanej trhovej ekonomiky a podnikania vo všetkých súvislostiach. Hraničným problémom je miera regulácie, hypertrofia právnej úpravy a jej liberálne rámce. Vymedzenie obsahu a predmetu zodpovedného spoločenského podnikania umožní určiť aj účel právnej úpravy, jej hlavné princípy a podstatu právnych vzťahov v podnikaní. Právnu úpravu de lege lata možno charakterizovať ako roztrieštenú a nejednotnú. Komplexnosť právnej úpravy zrejme nebude môcť riešiť kódexový typ univerzálneho zákona, jednotlivé druhy a oblasti zodpovedného sociálneho podnikania môžu byť upravené v rámci čiastkových zákonov, tvoriacich v jednote sociálne právo ako právne odvetvie, pričom základom má byť deregulácia, odkaz na dobrovoľnosť a dobré mravy.

ZÁVER

Vymedzením predmetu CSR treba analyzovať ďalšie subsystémy sociálnej sféry, v ktorých má podnikanie svoj sociálny rozmer, dotýka sa sociálneho statusu občanov. V úvahách o budúcej právnej úprave možno uvažovať o regulácii inštitútov „sociálne orientovaných investícií“ v rámci sociálne trvalo udržateľného sociálneho rozvoja, o kolektívnych pracovnoprávných vzťahoch v sociálne orientovanej ekonomike firmy a podobne.

LITERATÚRA

- [1] Business Leaders Forum. *Spoločenská zodpovednosť podniku. Průvodce nejen pro malé a střední podniky*. 2008. 27 s. [online]. [cit. 2012-9-20] Dostupné z <<http://www.csronline.cz/Page.aspx?pruvodce>>
- [2] BUSSARD, A. - MARKUŠ, M. - BUNČÁK, M. - MARČEK, E. – MAZURKIEWICZ, P.: *Spoločensky zodpovedné podnikanie: Prehľad základných princípov a príkladov*, [online]. [cit. 2012-9-3] Nadácia Integra, Nadácia Pontis, Nadácia PANET, 2005, Dostupné z <http://www.panet.sk/partners-for-networking/dokumenty/analyzy-koncepcie>
- [3] DVOŘÁKOVÁ, Z.: *Manažment lidských zdrojů*. 1.vydanie. Praha: C.H.Beck, 2007. 485 s. ISBN 978-80-71798934
- [4] EUROPEAN COMMISSION: 2011. *Sustainable and responsible business*. [online] 2011, EC [cit. 2012-9-13] Dostupné na: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/corporate-social-responsibility/index_en.htm>
- [5] HREHOVÁ, D., ŽIARAN, P.: Quo vadis firma na prelome tisícročia. In: *Spoločenská zodpovednosť – súčasť environmentálnej a firemnej kultúry*. Banská Bystrica: UMB, 2011, s. 79-94. ISBN 978-80-557-0135-6
- [6] HREHOVÁ, D., FRENOVÁ, J.: Corporate social responsibility - New business phenomenon. In: *Marketing i održivi razvitak. - Osijek : Sveučilište of J.J. Strossmayera*, 2011, p. 198-209. ISBN 978-953-253-047-2
- [7] KEREKEŠ, R.: *Marketing manažment v sociálnej práci*. Ružomberok: VERBUM, 2011, 120 s., ISBN 978-80-8084-819-4

- [8] KULDOVÁ, L.: *Společenská odpovědnost firem*. Plzeň: OPS, 2010, 193 s., ISBN 978-80-87269-12-1
- [9] LACA, S.: *Hospodárska kríza ako apel pre morálnu úvahu v dnešnej spoločnosti*, In: Zborník príspevkov z interdisciplinárneho vedeckého kolokvia - Aktuálne otázky ekonomických a humanitných vied 10, Bratislava : STU, 2010, 432 s. ISBN 978-80-227-3447-9.
- [10] Obchodný zákonník Z.č. 513/1991 Z.z.
- [11] STANĚK, V.: *Sociálna politika. 1.vydanie*. Bratislava: EKONÓM, 2004. 497 s. ISBN 80-225-1881-6.
- [12] STEINEROVÁ, M.: *Koncept CSR v praxi, průvodce odpovědným podnikáním*. Aspra, 2008, 33 s. [online]. [cit. 2012-9-14] Dostupné z <<http://www.csr-online.cz/Page.aspx?publikace>>
- [13] Ústava SR 460/1992 Z.z..
- [14] Zákon o BOZP č. 124/2006 Z.z.
- [15] Zákonník práce z. č. 311/2011 Z.z.

Autori:**doc. Ing. Ľubica Černá PhD.**

Katolícka univerzita v Ružomberku
Pedagogická fakulta
Ústav ekonomických vied
Hrabovská cesta 1
034 01 Ružomberok
lubica.cerna@ku.sk

Mgr. Karol Čarnogurský

Katolícka univerzita v Ružomberku
Pedagogická fakulta
Ústav ekonomických vied
Hrabovská cesta 1
034 01 Ružomberok
karol.carnogursky@ku.sk

Mgr. Ján Bartánus

Katolícka univerzita v Ružomberku
Pedagogická fakulta
Ústav ekonomických vied
Hrabovská cesta 1
034 01 Ružomberok
jan.bartanus@gmail.com

PRÁVNÁ ÚPRAVA SPOLOČENSKEJ ZODPOVEDNOSTI PODNIKU

Karol Čarnogurský, Ján Bartánus, Ľubica Černá

Abstract: This paper deals primarily with the implementation of corporate social responsibility in the law system in Slovak Republic, EU and USA. At first the authors sum up the common definitions of corporate social responsibility, and then they introduce the most important standards for CSR. Summary of the law implementation of CSR in USA, EU and Slovak Republic follows. The authors examine several legal adjustments of CSR.

Keywords: corporate social responsibility, law, legal adjustment

JEL Classification: M14, K20